

ПРОФЕСІЙНА СПІЛКА РОБІТНИКІВ
МОРСЬКОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ

MARINE TRANSPORT WORKERS'
TRADE UNION OF UKRAINE

№01-129 від 25.10.2024 р.

**Віце-прем'єр-міністру з
відновлення України – Міністру
розвитку громад та територій України
Олексію КУЛЕБИ**

**Міністру освіти і науки України
Оксену ЛІСОВОМУ**

**Український центр оцінювання якості
освіти**

Професійна спілка робітників морського транспорту України (далі – ПРМТУ) є єдиною морською профспілкою в Україні, афілійованою Міжнародною федерацією транспортників (ITF), членською організацією Європейської федерації транспортників (ETF), та об'єднує 80 000 членів, у тому числі громадян України – моряків, а також студентів, курсантів, учнів та співробітників закладів освіти, що готують фахівців для морського транспорту, зокрема Національного університету «Одеська морська академія», Херсонської державної морської академії, Одеського національного морського університету, а також інших закладів фахової вищої та передвищої освіти, звертається з наступним.

Україна є одним із світових лідерів за кількістю висококваліфікованих морських професіоналів. Так, за даними UNCTAD в міжнародному торговельному судноплаванні працює понад 75 тисяч громадян України. Більшість українських моряків є офіцерами суден торговельного флоту, яких високо цінують іноземні судновласники за їх професіоналізм. Однак, **на цей час в системі освіти та підтвердження професійної компетентності моряків в Україні складається критична ситуація, яка може призвести до незворотної втрати переважної більшості випускників закладів морської освіти, та, як наслідок, до подальшого суттєвого та стрімкого скорочення загальної кількості громадян України – моряків, а також до значних негативних наслідків для закладів морської освіти України.**

+380482 42 99 01
+380482 42 99 02
65062, м.Одеса,
Гагаринське плато, 5-Б,
приміщення 1

mtwtu.org.ua
office@mtwtu.org.ua
IBAN UA 51 300614 0000026003500315201
у АТ "КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК"
код ЄДРПОУ 02659447

Статтею 51 Кодексу торговельного мореплавства України встановлено, що до зайняття посад капітана та інших осіб командного складу судна допускаються особи, які мають відповідні звання та пройшли обов'язкову підготовку на умовах, визначених Міжнародною конвенцією про підготовку і дипломування моряків та несення вахти 1978 року, з поправками (далі – Конвенція ПДНВ). Присвоєння звань засвідчується видачею диплома (сертифіката компетентності) та підтвердження до нього після успішного підтвердження компетентності у державній кваліфікаційній комісії у порядку, визначеному Положенням про звання осіб командного складу морських суден та порядку їх присвоєння, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1499 (далі – Положення про звання). **Необхідно підкреслити, що без отримання професійного диплому (сертифікату компетентності) жоден моряк не може бути допущений до роботи на судні, незалежно від прапора судна.**

Згідно Положення про звання для отримання перших звань осіб командного складу морських суден та відповідних професійних дипломів, кандидати, серед іншого, повинні:

здобути стаж роботи на морських суднах, який є **обов'язковою частиною** програми підготовки в закладі морської освіти, що включає підготовку на судні, яка відповідає вимогам відповідних розділів Кодексу з підготовки і дипломування моряків та несення вахти та підтверджена записами у книзі реєстрації підготовки;

мати або отримати документ про морську вищу освіту зі спеціальності 271 «Морський та внутрішній водний транспорт»;

успішно пройти перевірку професійної компетентності шляхом складання комп'ютерного іспиту **або** єдиного державного кваліфікаційного іспиту (далі – ЄДКІ) в установленому Положенням про звання і законодавством порядку.

Спеціальність 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» включена до переліку спеціальностей, за якими атестація здобувачів ступеня фахової передвищої освіти та ступенів вищої освіти на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях здійснюється у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2021 року № 497. Цією ж постановою затверджено Порядок атестації здобувачів ступеня фахової передвищої освіти та ступенів вищої освіти на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту (далі – Порядок атестації).

Пунктом 4 Порядку атестації встановлено, що за організацію і проведення кваліфікаційного іспиту за спеціальностями відповідають визначені у переліку державні органи, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти та/або які відповідають за формування та реалізацію державної політики у відповідній сфері. **Для спеціальності 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» відповідальними органами визначено Міносвіти, Мінінфраструктури та Міноборони.**

Пунктами 12, 13 та 14 Порядку атестації встановлено, **що відповідальними державними органами** затверджуються:

1) програма кваліфікаційного іспиту, яка оприлюднюється на офіційних веб-сайтах державного органу та закладів освіти не пізніше ніж за шість місяців до проведення кваліфікаційного іспиту. Зміст завдань, етапи, місце проведення кваліфікаційного іспиту повинні відповідати його програмі, затвердженій відповідальними державними органами;

2) умови проведення, строки розроблення завдань та критерії оцінювання результатів кваліфікаційного іспиту, норми оплати праці фахівців, які залучені до розроблення та рецензування завдань кваліфікаційного іспиту.

Відповідно до пункту 56 Положення про звання присвоєння звання особи командного складу рівня експлуатації випускникам закладів морської освіти здійснюється на підставі успішного складення ЄДКІ, який проводиться в установленому законодавством порядку у цих закладах. Видача кваліфікаційного документа моряка таким особам здійснюється на безоплатній основі. **Програми ЄДКІ моряків розробляються робочою групою, яка утворюється Міносвіти за участю Мінінфраструктури та Адміністрації судноплавства, затверджуються Міносвіти за погодженням з Мінінфраструктури та оприлюднюються відповідно до законодавства.** До програми ЄДКІ на отримання професійних дипломів включається перевірка їх професійної компетентності, необхідної для присвоєння відповідного звання. Однак, за наявною в ПРМТУ інформацією, на цей час **програми ЄДКІ для спеціальності 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» не погоджені Мінінфраструктури та Адміністрацією судноплавства. Відповідно, не можуть бути розроблені завдання та етапи іспиту, критерії оцінювання, а також визначені місця проведення кваліфікаційного іспиту.**

Згідно з пунктом 10 Порядку атестації ЄДКІ для спеціальності 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» має проводити Український центр оцінювання якості освіти (далі – УЦОЯО). Разом із тим, відповідно до пункту 56 Положення про звання ЄДКІ має проводитися в закладах морської освіти. Крім того, згідно з пунктом 19 Положення про звання, посадові особи Державної кваліфікаційної комісії моряків Адміністрації судноплавства (далі – ДКК моряків) беруть участь в організації та проведенні ЄДКІ закладами вищої та передвищої освіти. Однак, через збройну агресію росії проти України значно постраждала матеріально-технічна база більшості закладів морської освіти, що здійснюють підготовку здобувачів освіти за спеціальністю 271 «Морський та внутрішній водний транспорт», у тому числі Херсонської державної морської академії, Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (м. Миколаїв), що має значний негативний вплив на можливості організації та проведення ЄДКІ.

Під час складання ЄДКІ має бути забезпечено безпеку здобувачів освіти, представників УЦОЯО, членів ДКК моряків та інших залучених осіб. Умови проведення ЄДКІ, включаючи налаштування програмного забезпечення, що може бути використано для незалежного оцінювання, повинні враховувати необхідність та реальну можливість тривалих перерв під час складання ЄДКІ, пов'язаних з тривалими та багаторазовими повітряними тривогами.

Особливої уваги потребує той факт, що через **неможливість здобути в Україні необхідний стаж роботи на морських суднах, який є обов'язковою частиною програми підготовки в закладі морської освіти, переважна більшість здобувачів освіти випускного року навчання постійно знаходиться за кордоном.** Такі здобувачі освіти можуть безпосередньо перебувати в тривалих рейсах на морських суднах на значній відстані від України. У разі впровадження ЄДКІ такі здобувачі освіти мають бути належним чином та заздалегідь поінформовані про строки та місця проведення ЄДКІ. Водночас, безпідставна необхідність тривалих подорожей утворить для здобувачів освіти додаткові значні ризики для їх безпеки, у тому числі безпосередньо під час складання ЄДКІ.

За наявною у ПРМТУ інформацією, здобувачам освіти, які знаходяться за кордоном, не буде надана можливість скласти ЄДКІ. Як наслідок, такі здобувачі освіти не зможуть пройти атестацію і здобути освітні кваліфікації, які є необхідними

для отримання професійних дипломів (сертифікатів компетентності) відповідно до вимог Конвенції ПДНВ та Положення про звання. У свою чергу, це позбавить таких здобувачів освіти права отримати доступ до професійної діяльності за обраною професією на посадах осіб командного складу морських суден.

В умовах невизначеності подальшої можливості отримання професійних дипломів (сертифікатів компетентності) в Україні, строків отримання таких професійних дипломів, а також порядку, умов та місць проведення ЄДКІ, здобувачі освіти – курсанти випускного року навчання масово переривають навчання в закладах морської освіти України та вступають до закордонних морських закладів освіти для завершення навчання з урахуванням результатів навчання, здобутих в морських закладах освіти України.

Аналіз ситуації свідчить, що здобувачі першого (бакалаврського) рівня освіти освітніх програм, за якими здійснюється підготовка осіб командного складу морських суден за міжнародними стандартами підготовки моряків, встановленими в Кодексі з підготовки і дипломування моряків та несення вахти, який є додатком до Конвенції ПДНВ, можуть протягом періоду від шести місяців до одного року завершити навчання у закордонних закладах морської освіти, в яких підготовка здійснюється за тими ж самими міжнародними стандартами. У такому разі здобувачі освіти стануть випускниками закордонних морських закладів освіти, будуть отримувати професійні кваліфікації (сертифікати компетентності) від іноземних морських адміністрацій та, фактично, стануть моряками інших країн. **Така ситуація призведе до безповоротної втрати Україною професійного та освітнього зв'язку з такими моряками, адже будь-яке подальше кар'єрне планування, у тому числі отримання ними наступних професійних дипломів, підвищення кваліфікації, проходження спеціальної та тренажерної підготовки, здобуття післядипломної освіти, буде здійснюватися такими моряками в державі отримання диплому про освіту та професійного диплому (сертифікату компетентності). В свою чергу, це матиме критичні наслідки для системи освіти, підготовки, оцінки компетентності та забезпечення зайнятості моряків в Україні. Україною будуть втрачені найбільш мотивовані, професійні та підготовлені моряки, що матиме значний негативний ефект для морської економіки України в цілому.**

ПРМТУ звертає увагу, що відповідно до статті 57¹ Закону України «Про освіту» здобувачам освіти, у тому числі тим, які в умовах воєнного стану були вимушені змінити місце проживання (перебування), залишити робоче місце, місце навчання, незалежно від місця їх проживання (перебування) на час особливого періоду гарантується організація освітнього процесу в дистанційній формі або в будь-якій іншій формі, що є найбільш безпечною для його учасників.

Відповідно до пункту другого постанови Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1499 до впровадження ЄДКІ вимоги щодо присвоєння звання особи командного складу морського судна рівня експлуатації випускникам закладів вищої та фахової передвищої освіти застосовуються на підставі успішного складання комп'ютерного іспиту відповідно до Положення про звання. Згідно з пунктом 132 Положення про звання для проведення іспиту використовуються система комп'ютерного тестування Crew Evaluation System (CES) 6.0 компанії “Seagull Maritime AS” або її наступна версія, яка є незалежною системою та забезпечує належну перевірку професійних компетентностей осіб для присвоєння їм звань осіб командного складу суден.

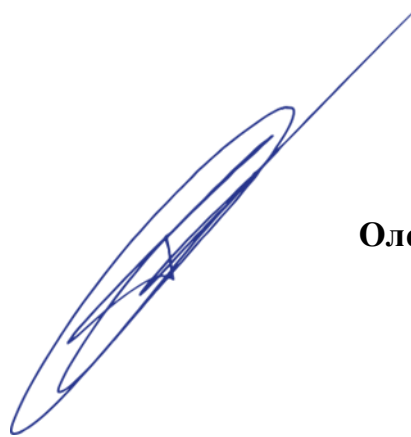
У зв'язку з вищевикладеним, ПРМТУ, з метою забезпечення безпеки здобувачів освіти, керуючись статтею 57¹ Закону України «Про освіту», а також враховуючи ознаки недотримання вимог Порядку атестації здобувачів ступеня

фахової передвищої освіти та ступенів вищої освіти на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівнях здійснюється у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 травня 2021 року № 497, та Положення про звання осіб командного складу морських суден та порядку їх присвоєння, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 року № 1499, звертається з проханням:

- 1) відкласти запровадження ЄДКІ як обов'язкової складової атестації здобувачів освіти для спеціальності 271 «Морський та внутрішній водний транспорт» до завершення воєнного стану та протягом одного року після його припинення або скасування; та
- 2) надати закладам морської освіти право самостійно визначати форму проведення атестації здобувачів освіти.

З повагою,

Голова ПРМТУ
Віце-Президент Міжнародної федерації
асоціацій морських капітанів (IFSMA)
Посол Доброї волі ІМО в Україні

Олег ГРИГОРІЮК